

Kritik mot bl.a. Säkerhetspolisen för passivitet i ett ärende om rättelse av uppgifter i belastningsregistret m.m.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 24 februari 2005, framförde AA klagomål mot bl.a. Rikspolisstyrelsen (Säkerhetspolisen) och Polismyndigheten i Stockholms län. AA uppgav att han hade fått kännedom om att det i belastningsregistret förekom en felaktig uppgift om att han skulle ha dömts av norsk domstol för ett allvarligt brott. Han var kritisk mot att myndigheterna agerat oprofessionellt och dröjt med att reda ut den förväxling som skett av honom med en annan person.

Av anmälan och de handlingar som bifogades denna framgick i huvudsak följande.

I januari 2004 fick AA ett brev från Registernämnden. Av brevet framgick att Rikspolisstyrelsen hade gjort en framställan till Registernämnden om att uppgifter om AA, som hade tillförts polisregister efter en tidigare registerkontroll, skulle lämnas ut. AA bereddes i brevet tillfälle att yttra sig. Eftersom han inte förstod vad det rörde sig om kontaktade han omedelbart Registernämnden och fick då veta att de uppgifter som skulle lämnas ut avsåg att han dömts till och avtjänat ett fängelsestraff för försök till grovt rån i Norge. Uppgifterna stämde inte och han ställde sig därför frågande till dessa samt förklarade att en förväxling måste ha skett. Han fick till svar att det inte skulle dröja länge innan saken reddes ut.

För att visa att uppgifterna var felaktiga gav AA till Säkerhetspolisen in bl.a. intyg om att han hade deltagit i högskoleundervisning under den tid som han enligt uppgift skulle ha varit frihetsberövad i Norge. Han föreslog vidare att Säkerhetspolisen skulle fotografera honom och skicka fotografierna till norsk polis så att förväxlingen kunde redas ut.

Den 7 april 2004 anmälde en person, BB, sig själv till Polismyndigheten i Stockholms län för falsk tillvitelse. BB uppgav att han hade dömts för försök till grovt rån i Norge sommaren 2003 och då uppgivit en annan persons, AA:s, namn och personnummer. Säkerhetspolisen fick kännedom om anmälan först sedan AA visade upp den för handläggaren.

AA fick i februari 2005 ett brev från Länsstyrelsen i Stockholms län. I brevet underrättades han om att hans godkännande för anställning hos bevakningsföretag skulle omprövas med anledning av att han av norsk domstol dömts för försök till grovt rån till fängelse i nio månader.

Vid tiden för AA:s anmälan till JO hade uppgifterna i registret ännu inte rättats. AA uppgav att han mådde mycket dåligt på grund av det inträffade och att han riskerade att förlora sitt arbete som väktare på grund av de felaktiga uppgifterna om honom.

Utredning

Ett meddelande den 4 mars 2005 från Registernämnden, dnr 19/05, samt en kopia av Registernämndens akt dnr 00299 LSAB, ref.nr. S. 03232/03, tillfördes ärendet. Från polismyndigheten inhämtades handlingarna i ärendet K86269-04.

Av handlingarna framgick sammanfattningsvis följande.

Den 10 september 2003 dömdes AA av Tønsberg tingrett i Norge för försök till grovt rån till fängelse i nio månader. Uppgifterna om den norska domen tillfördes det svenska belastningsregistret. Med anledning härav gjorde Rikspolisstyrelsen genom Säkerhetspolisen den 15 december 2003 en framställan till Registernämnden om s.k. spontanutlämning av uppgifterna enligt 29 § säkerhetsskyddsförordningen (1996:633). Registernämnden beslutade den 18 december 2003 att uppgifterna preliminärt skulle lämnas ut, men beredde AA tillfälle att dessförinnan yttra sig i ärendet. AA kontaktade Registernämnden per telefon den 14 januari 2004 och fick information om att de uppgifter som hade begärts utlämnade avsåg den norska domen. AA förnekade att han skulle ha blivit dömd av norsk domstol och uppgav att han inte hade varit i Norge sedan barndomen samt förklarade vidare att han för fyra fem år sedan hade blivit bestulen på sitt legitimationskort, vilket hade vållat honom en del bekymmer.

På grund av AA:s uppgifter inledde Säkerhetspolisen ett ärende. Säkerhetspolisen kontaktade den 15 januari 2004 Rikspolisstyrelsens registerenhet i Kiruna för att kontrollera uppgifterna om AA i belastningsregistret. Enligt registerenheten hade den norska domens identitetsuppgifter enligt gängse rutiner jämförts med uppgifterna i det svenska SPAR-registret, varefter uppgifterna i den norska domen hade registrerats i belastningsregister avseende AA.

I januari och februari 2004 översände Säkerhetspolisen förfrågningar till den norska polisen (Politiets sikkerhetstjeneste [PST]) bl.a. om hur identiteten fastställdes på den i Norge dömda AA. Enligt ett svar från PST den 9 februari 2004 hade AA avtjänat delar av sitt straff i norskt fängelse under tiden den 8 oktober 2003–15 december 2003. PST redogjorde vidare bl.a. för de signalementsuppgifter som antecknats i det norska straffregistret beträffande AA samt uppgav att norsk polis därutöver inte hade några upplysningar avseende AA:s identitet.

Med anledning av svaret från den norska polisen kontaktade Säkerhetspolisen AA den 9 februari 2004. Enligt en tjänsteanteckning upprättad av kriminalinspektören CC vid Säkerhetspolisen skulle AA, som alltjämt förnekade att han blivit dömd, själv ”kontakta Norge” och skicka över foto samt tjänstgöringslistor vilka kunde styrka att han tjänstgjort som väktare under en del av tiden han påstods ha avtjänat straff i Norge. AA upplyste vid samtalet om att han vid tiden för brottet och straffets avtjänande hade studerat vid en högskola. AA skulle vidare komma in med ett yttrande med anledning av domen.

Den 25 februari 2004 kom AA in med en skrift ställd till Registernämnden i vilken han krävde bl.a. att de felaktiga uppgifterna inte skulle lämnas ut samt att dessa skulle tas bort ur registret. Han uppgav i sin skrift att någon okänd person använt sig av hans identitet och att han kunde styrka att han studerat under den tid han påstods ha avtjänat straff i Norge. Till sin skrift bifogade AA en polisanmälan från 1997 av vilken framgick att AA på okänt sätt blivit av med sin plånbok innehållande id-kort m.m. Vidare bifogades bl.a. polisanmälningar från 1998 och 1999 enligt vilka någon okänd person hade använt sig av AA:s identitetsuppgifter bl.a. för att inhandla mobiltelefoner.

Säkerhetspolisen kontaktade AA den 16 april 2004 och bad honom att ge in arbetsintyg och studieintyg avseende den aktuella tiden samt ett välliknande fotografi och legitimationshandling.

Vid ett personligt besök hos Säkerhetspolisen den 18 maj 2004 förevisade AA legitimation samt gav in bl.a. fotografi, studieintyg avseende tiden den 25 augusti 2003–18 september 2003 samt lönelista avseende bl.a. juni 2003 och december 2003. AA gav vidare in en kopia av en polisanmälan upprättad den 7 april 2004 om falsk tillvitelse (K86269-04). Av anmälan framgick att en person vid namn BB den 7 april 2004 anmält sig själv till polismyndigheten för falsk tillvitelse med anledning av att han uppgett en annan persons, AA:s, personuppgifter när han dömdes för försök till grovt rån i Norge. Enligt vad som framgick av anmälan hade jourhavande åklagare samma dag beslutat att BB skulle ”daktas” för jämförelse med fingeravtryck i Norge. I anmälan antecknades AA som målsägande.

Polismyndigheten inledde förundersökning i ärendet om falsk tillvitelse den 7 april 2004 och samma dag hölls förhör med den misstänkte BB. I förhöret erkände BB brottet och uppgav bl.a. följande. Sommaren 2003 greps han av polis i Norge sedan han hade försökt att råna en taxichaufför. Han hade för polisen uppgett AA:s namn och personnummer. AA:s uppgifter hade han memorerat för flera år sedan i samband med att han hittat dennes id- kort, som han ganska snart hade slängt bort. Han dömdes av norsk domstol till fängelse i nio månader och avtjänade sex månader av straffet i norskt fängelse. Anledningen till att han nu vände sig till polisen var att han hade läst i tidningen att AA fått kännedom om det inträffade.

Säkerhetspolisen överlämnade genom en skrivelse den 10 februari 2005 den fortsatta utredningen till polismyndigheten med en begäran om att de

förändringar/korrigeringar av personuppgifter som framkommit skyndsamt skulle förmedlas till norska myndigheter och införas i belastningsregistret.

Länsstyrelsen beslutade den 15 februari 2005 att återkalla AA:s godkännande för anställning hos bevakningsföretag med motiveringen att han med hänsyn till bristande laglydnad inte längre kunde anses lämplig för sådan anställning. I beslutet hänvisades till den norska domen. Till följd av länsstyrelsens beslut sades AA den 25 februari 2005 med omedelbar verkan upp från sin anställning vid ett bevakningsföretag.

Polismyndigheten höll den 7 mars 2005 ett målsägandeförhör med AA i ärendet avseende falsk tillvitelse. I mars 2005 begärde polismyndigheten bistånd av den norska polisen med en jämförelse av BB:s fingeravtryck med fingeravtrycken som togs av gärningsmannen vid rånförsöket. En rapport om fingeravtrycksundersökning från Kriminalpolitisen i Norge kom in till polismyndigheten den 17 mars 2005.

I ett telefaxmeddelande den 21 mars 2005 till Rikspolisstyrelsen, Utvecklings- och strategienheten (Kirunasektionen), bad kriminalinspektören DD – med hänvisning till att det uppenbarligen inte var AA som begått brottet i Norge – att AA skulle tas bort ur belastningsregistret, vilket också kom att ske. Uppgiften om den norska domen registrerades i stället i belastningsregistret avseende BB.

Förundersökningen om falsk tillvitelse hade vid tiden för AA:s anmälan till JO ännu inte avslutats av polismyndigheten.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet K86269-04.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren EE) kom in med ett remissvar jämte upplysningar från gruppchefen DD vid Citys utredningsrotel och från tf. polismästaren FF vid City polismästar-distrikt (här utelämnade).

EE gjorde följande bedömning.

Rikspolisstyrelsen är personuppgiftsansvarig och ansvarig för belastningsregistret. Det innebär att Rikspolisstyrelsen har ansvar för att felaktiga uppgifter i registret rättas. Polismyndigheten i Stockholms län hänvisar således till Rikspolisstyrelsen i denna del.

Säpo har i en promemoria (som upprättats 2005-02-10 och därefter skickats till Polismyndigheten i Stockholms län 1OKU/7) uppgett att AA lyckats visa att han definitivt inte kunnat avtjäna det straff han enligt registeruppgifter skulle ha blivit dömd till. Med andra ord säger handläggaren på Säpo att fel person är registrerad i belastningsregistret. Myndigheten ställer sig frågande till varför Säpo, i samband med att de konstaterat att fel person var registrerad i belastningsregistret, inte utredde om detta fel kunde höra samman med ett brott om exempelvis falsk tillvitelse. I vart fall borde Säpo lämnat över uppgifterna till den lokala polismyndigheten i samband med att de konstaterat att det fanns anledning anta att ett brott var begånget. Handläggaren på Säpo uppger vidare i ovan nämnda promemoria att han i ett halvårs tid försökt få tag på en särskild handläggare vid Polismyndigheten i Stockholms län. Här måste myndigheten instämma i vad tf.

polismästare FF uppger: att det inte kan anses tillräckligt att man söker någon som inte är tillgänglig. I sådana fall finns det istället skäl att skicka en skrivelse till myndigheten varvid någon annan får ta upp ärendet.

Av den promemoria som upprättats av gruppchefen för Citys utredningsrotel 1OKU/7, DD, kan konstateras att arbetssituationen hos roteln, vid tiden för ärendets inkommande, var mycket stor i förhållande till antalet resurser. Ärendet kunde därför, enligt DD, inte omedelbart läggas ut på en handläggare. Under en tid av cirka nio månader låg undersökningen i princip obearbetad. Polismyndigheten får på grund av detta ta på sig det faktum att det ärende om falsk tillvitelse som handlagts i City inte utretts så skyndsamt som man kan kräva enligt skyndsambetsprincipen i rättegångsbalken. Anledningen till att det dröjde innan utredningen tog fart har också sin förklaring i att utredningsroteln inte hade alla relevanta fakta i målet. Bland annat så skall den utredning som företagits hos Säpo varit okänd för myndigheten fram till februari 2005. Först den 11 februari får Citys utredningsrotel skriftlig information om att Säpo arbetat med ärendet under en längre tid, i vart fall sedan senare delen av 2003. Hade handläggarna vid myndigheten fått kontakt med Säpo på ett tidigare stadium hade sannolikt utredaren gjort en annan bedömning och utredningstiden hade sannolikt kunnat förkortas väsentligt. Myndigheten anser i likhet med tf. polismästare FF att det finns skäl att se över hur kommunikationen mellan olika polisiära enheter fungerar i sådana här situationer för att undvika liknande händelser i framtiden.

Myndigheten beklagar djupt de negativa konsekvenser som detta ärende fört med sig för AA. Rättsenheten vid Polismyndigheten i Stockholms län kommer att följa upp ärendets vidare handläggning.

Ärendet remitterades därefter till Säkerhetspolisen som – mot bakgrund av vad som kommit fram i polismyndighetens yttrande – anmodades att lämna upplysningar och yttra sig över Säkerhetspolisens hantering av det aktuella fallet.

Säkerhetspolisen (dåvarande säkerhetspolischefen GG) kom in med ett yttrande till vilket fogades upplysningar från kriminalkommisarien HH och kriminalinspektören JJ (här utelämnade).

GG anförde bl.a. följande.

Säkerhetspolisens hantering av ärendet

Med anledning av AA:s uppgifter till Registernämnden kontaktade Säkerhetspolisen den 15 januari 2004 Rikspolisstyrelsens registerenhet för kontroll av om de uppgifter som införts i belastningsregistret var korrekta samt skickade förfrågningar till Politiets sikkerhetstjeneste (PST) för att utreda om någon förväxling av identiteter kunde ha ägt rum.

Den 9 februari 2004 erhöll Säkerhetspolisen svar från PST som bekräftade att AA var densamma som dömts av Tönsberg Tingrett. Av svaret framgick också att AA avtjänat en del av straffet i norskt fängelse. Med anledning av svaret från PST kontaktade Säkerhetspolisen samma dag AA som åter förnekade att han på något sätt varit inblandad i händelsen. Den 25 februari 2004 inkom AA med ett yttrande där han vidhöll att de uppgifter som finns registrerade om honom var felaktiga. Han uppgav vidare att han under den aktuella tiden studerat på högskola. Till yttrandet bifogade AA bl.a. en polisanmälan från 1997 rörande förlust av en plånbok. Registernämnden informerades om vad som framkommit i ärendet.

Den 16 april 2004 kontaktade Säkerhetspolisen AA och efterfrågade ett välliknande foto av honom samt studieintyg/arbetsintyg utvisande att han inte kunde ha befunnit sig i Norge under den aktuella tiden.

Den 18 maj 2004 besökte AA Säkerhetspolisen och sammanträffade med HH och JJ. Vid besöket lämnades bl.a. foto, studieintyg för aktuell period samt kopia på polisanmälan gällande falsk tillvitelse av den 7 april 2004. Av anmälan framgick att en person hade uppgivit att han begått ett brott i Norge under sommaren 2003, blivit dömd för försök till grovt rån och i samband därmed uppgivit en annan persons namn och personnummer. I anmälan var AA angiven som målsägande.

Med anledning av uppgifterna i polisanmälan sökte Säkerhetspolisen under sommaren kontakt med KK, som var angiven som handläggare på anmälan om falsk tillvitelse. I slutet av september 2004 fick Säkerhetspolisen kontakt med honom varvid han informerades om ärendet. KK fick vid det tillfället bl.a. information om att det fanns ett ärende anhängigt vid Registernämnden och att AA fanns i belastningsregistret, antecknad för brott som en annan person erkänt att han hade begått. Säkerhetspolisen blev vid det tillfället hänvisad till en annan handläggare, som först hade semester och sedan blev sjukskriven. Såvitt känt är för Säkerhetspolisen fick ärendet inte någon annan handläggare under denna period. Säkerhetspolisen fortsatte dock att söka denne handläggare under hösten i syfte att kunna avsluta ärendet för Registernämndens räkning.

Dessförinnan, någon gång under försommaren 2004, kontaktades JJ i ärendet av kammaråklagare LL. Säkerhetspolisen är osäker på när samtalet ägde rum, eftersom ingen tjänsteanteckning gjordes i samband med samtalet (jfr dock DD:s pm som bifogats Stockholmspolisens yttrande till JO av vilken det framgår att LL övertagit förundersökningen den 24 maj 2004 och överlämnat den till DD den 1 juni 2004). Enligt JJ:s minnesbild ville LL informera sig om detaljer i ärendet och om Säkerhetspolisen hade för avsikt att fortsätta utreda brottet falsk tillvitelse, vilket besvarades nekande. LL uppgav att hon ansåg att Stockholmspolisen skulle utreda ärendet.

Den 13 december 2004 fick JJ telefonkontakt med gruppchefen vid City polismästardistrikt, DD, som muntligen informerades om ärendet. Enligt tjänsteanteckning upprättad av JJ skulle DD titta på ärendet och återkomma. Säkerhetspolisen förutsatte att ärendet om falsk tillvitelse var under handläggning vid Stockholmspolisen och kontakten med DD togs för att ärendet skulle kunna avslutas hos Registernämnden. Det visade sig dock att ärendet fortfarande inte åtgärdats hos Stockholmspolisen.

Eftersom ingen handläggare vid Stockholmspolisen tog kontakt med Säkerhetspolisen kontrollerade Säkerhetspolisen den 25 januari 2005 i det s.k. RAR-registret (Rationell anmälningsrutin) om ärendet rörande falsk tillvitelse tilldelats någon handläggare hos Stockholmspolisen. Av registret framgick att MM var handläggare för ärendet, varför Säkerhetspolisen omgående tog kontakt med henne. Någon utredning i ärendet hade vid den tidpunkten ännu inte inletts. MM efterfrågade en skriftlig redogörelse för vad som förevarit i ärendet under Registernämndens och Säkerhetspolisens handläggning, vilket överlämnades från Säkerhetspolisen den 11 februari 2005. Den 15 februari 2005 meddelades AA att redogörelsen överlämnats till City polismästardistrikt.

Bedömning

I yttrande från Polismyndigheten i Stockholms län framgår att myndigheten ställer sig frågande till varför inte Säkerhetspolisen, i samband med att de konstaterat att fel person var registrerad i belastningsregistret, inte utredde om detta fel kunde höra samman med ett brott om exempelvis falsk tillvitelse. Vidare anför polismyndigheten att Säkerhetspolisen borde ha lämnat över uppgifterna till den lokala polismyndigheten i samband med att de konstaterat att det fanns anledning att anta att ett brott var begånget (polismyndighetens yttrande till JO den 6 maj 2005 s. 4). Polismyndigheten anser också, i samma yttrande, att ett skäl till att det dröjde innan utredningen tog fart har sin förklaring i att utredningsroteln inte hade alla relevanta fakta i målet. Den utredning som företagits hos Säkerhetspolisen uppges ha varit okänd för polismyndigheten fram till februari 2005. Polismyndigheten

påpekar att utredningstiden i ärendet sannolikt hade kortats väsentligt om handläggarna vid polismyndigheten fått kontakt med Säkerhetspolisen på ett tidigare stadium.

I samband med AA:s telefonkontakt med handläggare hos Registernämnden den 14 januari 2004 började Säkerhetspolisen att utreda ärendet. Rikspolisstyrelsens registerenhet kontaktades dagen därpå och den 16 januari 2004 sändes en första förfrågan till PST. Säkerhetspolisen inledde således omgående en utredning om huruvida uppgifterna i belastningsregistret var felaktiga. Säkerhetspolisen fick vetskap om anmälan om falsk tillvitelse först i samband med AA:s besök vid myndigheten den 18 maj 2004. Vid besöket överlämnades även information som styrkte att AA inte kunde ha varit i Norge under den aktuella tiden. Det är först vid denna tidpunkt som det stod klart för Säkerhetspolisen att anteckningen om AA i belastningsregistret var felaktig. För Säkerhetspolisen blev det vid detta tillfälle uppenbart att den felaktiga registreringen i belastningsregistret hörde samman med den redan gjorda anmälan om falsk tillvitelse. Säkerhetspolisen har därför svårt att förstå vad Stockholmspolisen anser att Säkerhetspolisen i detta skede borde utreda. För övrigt kan konstateras att utredningen om ett sådant brott som falsk tillvitelse inte rymms under Säkerhetspolisens ansvarsområde enligt Säkerhetspolisens instruktion.

Av tjänsteanteckningar i Registernämndens akt (dnr 19/05) och av yttrande från HH och JJ i detta ärende framgår att Säkerhetspolisen vid ett flertal tillfällen under hösten och vintern 2004 sökt, och också fått, kontakt med handläggare vid Stockholmspolisen. Vid kontakterna har muntlig information om ärendet lämnats. Därtill kommer att en kammaråklagare själv kontaktat Säkerhetspolisen under försommaren 2004 för att diskutera vilken myndighet som skulle handlägga anmälan om falsk tillvitelse och meddelat att hon ansåg att ärendet skulle handläggas av Stockholmspolisen. Säkerhetspolisen anser att det därmed förelåg goda skäl att anta att handläggningen av anmälan om falsk tillvitelse skulle handläggas snabbt vid sagda myndighet. Enligt tjänsteanteckning den 13 december 2004 har Säkerhetspolisen genom JJ haft kontakt med DD på Stockholmspolisen som uppgett att han skulle återkomma i ärendet när han lagt ut det på en handläggare. Så har dock inte skett, varför JJ själv i januari 2005 tagit reda på vem som var handläggare för ärendet vid Stockholmspolisen. Enligt Stockholmspolisens begäran överlämnades därefter en skriftlig sammanställning av vad som förevarit i ärendet. Med vetskap om tidsutdräkten i ärendet kan i efterhand konstateras att Säkerhetspolisen kunde ha agerat än mer aktivt gentemot Stockholmspolisen, och därmed också i ett tidigare skede lämnat skriftlig information i ärendet. Säkerhetspolisen utgick dock ifrån att en anmälan om falsk tillvitelse, där en person erkänner att han dömts för ett grovt brott och avtjänat ett fängelsestraff i annans identitet, kommer att handläggas skyndsamt av den myndighet som är ansvarig för utredningen, särskilt med beaktande av att den myndigheten, genom ovan redovisade kontakter, hade kännedom om att utredningen var av betydelse för ett registerkontrollärende som var anhängigt hos Säkerhetspolisen och Registernämnden.

Avslutningsvis vill Säkerhetspolisen, med anledning av vad som anförs i Stockholmspolisens yttrande till JO s. 1 (att Säkerhetspolisen underrättat Registernämnden om uppgifterna i belastningsregistret genom att upprätta en *pm* i ärendet, varefter Registernämnden lämnat ut uppgifterna till Länsstyrelsen i Stockholms län), påpeka att varken Registernämnden eller Säkerhetspolisen lämnat ut några uppgifter ur belastningsregistret till länsstyrelsen.

Därefter inhämtades från polismyndigheten ett utdrag avseende historiken i ärende K86269-04 samt från Åklagarmyndigheten, City åklagarkammare i Stockholm ett diarieblad i ärende dnr 103-3030-02.

Vid samtal med kammaråklagaren LL uppgav hon att hon inte hade någon minnesbild av kontakt med Säkerhetspolisen i det aktuella ärendet.

Från Länsstyrelsen i Stockholms län inforrades registerutdrag i ärende dnr 2004-083801. Av detta framgick att länsstyrelsen i december 2004 tog upp ett initiativående avseende återkallelse av väktarförordnande och att länsstyrelsen rekvirerade ett registerutdrag från Rikspolisstyrelsen, vilket kom in den 4 januari 2005.

Muntliga upplysningar inhämtades från handläggaren NN vid länsstyrelsen. Hon uppgav bl.a. följande. Länsstyrelsens ärende dnr 2004-083801 initierades i samband med den årliga kontroll som sker av all personal vid auktoriserade bevakningsföretag. Kontrollen går till så att listor över personal ges in av bevakningsföretagen. Angivna personer kontrolleras därefter mot misstankeoch belastningsregistret. Vid den i ärendet aktuella tidpunkten skickade länsstyrelsen listorna till Rikspolisstyrelsen i Kiruna, som därefter sände registerutdrag till länsstyrelsen. I det nu aktuella fallet hämtades domen in, eftersom det fanns uppgifter i belastningsregistret.

Länsrättens i Stockholms län dom den 24 mars 2005 i mål 5339-05 E inforrades. I domen beslutade länsrätten att upphäva länsstyrelsens beslut om återkallelse av AA:s godkännande för anställning hos bevakningsföretag. Som motivering angavs bl.a.: ”Det får numera anses klarlagt att den norska brottmålsdomen mot AA inte är korrekt och den förutvarande anmärkningen i Rikspolisstyrelsens belastningsregister är också borttagen.”

Slutligen inhämtades Stockholms tingsrätts dom den 26 april 2006. I domen ogillade tingsrätten åtalet mot BB för falsk tillvitelse. Som skäl anfördes sammanfattningsvis att endast falsk tillvitelse hos svensk åklagare, polismyndighet eller annan myndighet kan utgöra brott enligt 15 kap. 7 § brottsbalken.

I ett beslut den 27 februari 2007 anförde *chefsJO Melin* följande.

Bedömning

Under den i ärendet aktuella tidsperioden studerade AA vid en högskola. Samtidigt arbetade han som väktare vid ett bevakningsföretag. I lagen (1974:191) om bevakningsföretag finns bestämmelser om att all personal hos ett sådant auktoriserat företag i vissa avseenden skall vara godkänd för anställning och att ett godkännande kan återkallas. Det är länsstyrelsen som utövar tillsyn över bevakningsföretagen. I ärendet har upplysts att Länsstyrelsen i Stockholms län årligen kontrollerar all personal mot bl.a. belastningsregistret.

Därutöver finns det, som framgått, bestämmelser om s.k. spontanutlämning i säkerhetsskyddsförordningen. Enligt 29 § andra stycket nämnda förordning skall Rikspolisstyrelsen, när det gäller en person som enligt vad som är känt för styrelsen har en anställning eller på annat sätt deltar i säkerhetskänslig verksamhet, göra en framställan hos Registernämnden om utlämnande av uppgift som enligt styrelsens kännedom har tillförts polisregister efter det att registerkontroll har gjorts. Enligt uppgift sker denna spontanuppföljning automatiskt enligt ett särskilt dataprogram.

Av 3 § 1 förordningen (2002:1050) med instruktion för Säkerhetspolisen framgår att det är Säkerhetspolisen som skall fullgöra de uppgifter som Rikspolisstyrelsen har att utföra enligt säkerhetsskyddsförordningen.

I ärendet har kommit fram att uppgifter i en norsk dom tillfördes belastningsregistret avseende AA och att Rikspolisstyrelsen genom Säkerhetspolisen, säkerhetsskyddsroteln, med anledning härav gjorde en framställan till Registernämnden i enlighet med reglerna om spontanutlämning.

I januari 2004 beredde därför Registernämnden AA tillfälle att yttra sig i ärendet jämlikt 25 § säkerhetsskyddslagen (1996:627). Då AA ifrågasatte registeruppgifterna inledde Säkerhetspolisen omgående en utredning. I yttrandet hit har Säkerhetspolisen anfört att det redan den 18 maj 2004 stod klart för Säkerhetspolisen att anteckningen om AA i belastningsregistret var felaktig. Trots detta vidtog Säkerhetspolisen inte någon åtgärd under år 2004 för att få till stånd en rättelse av uppgifterna i belastningsregistret, bortsett från vissa försök att få kontakt med polismyndigheten för att överlämna utredningen dit. I februari 2005 lämnade Säkerhetspolisen över utredningen till polismyndigheten, varvid på begäran en skriftlig redogörelse för ärendet lämnades.

Förklaringen till Säkerhetspolisens påfallande passivitet synes i huvudsak vara att polismyndigheten den 7 april 2004 hade inlett en förundersökning om falsk tillvitelse beträffande den aktuella händelsen och att Säkerhetspolisen ville komma i kontakt med polismyndigheten i saken innan ytterligare åtgärder vidtogs.

Från Säkerhetspolisens sida har upplysts att dess handläggare efter den 18 maj 2004 gjorde upprepade försök att komma i kontakt med ansvarig utredare vid polismyndigheten. Det kom emellertid, på grund av att den handläggare som stod angiven på polisanmälan om falsk tillvitelse inte kunde nås, att dröja omkring fyra månader innan någon kontakt över huvud taget etablerades med polismyndigheten. Enligt Säkerhetspolisen talade JJ i slutet av september 2004 med gruppchefen KK vid polismyndigheten. JJ skall då ha hänvisats till handläggaren som sedan blev sjukskriven. Den 13 december 2004 skall JJ ha talat med DD (att denna kontakt förekommit vinner stöd av en minnesanteckning i Säkerhetspolisens akt). Vidare har Säkerhetspolisen uppgett att kammaråklagaren LL under försommaren 2004 ringde och talade med Säkerhetspolisen i saken.

Polismyndigheten har å sin sida anfört att Säkerhetspolisens utredning var okänd för myndigheten före februari 2005. DD har uppgett att han inte kände till Säkerhetspolisens ärende förrän hans kollega MM blev uppringd av Säkerhetspolisens handläggare i början av februari 2005. – LL har inte haft någon minnesbild av samtalet under försommaren 2004.

Enligt min mening är det otillfredsställande att utredningen inte har lyckats bringa klarhet i frågan om vilka muntliga kontakter som förekom mellan Säkerhetspolisen och polismyndigheten/åklagaren. Jag anser det dock inte meningsfullt att utreda frågan vidare.

Oavsett hur det förhåller sig med den saken har jag svårt att förstå varför Säkerhetspolisen inte redan i maj 2004, då man ansåg att anteckningen i belastningsregistret var felaktig, agerade på egen hand för att få till stånd en rättelse av uppgiften. Enligt 37 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister skall den som i offentlig anställning tar del av uppgifter ur belastningsregistret och misstänker att registrets innehåll är oriktigt, genast anmäla det till Rikspolisstyrelsen. I 36 § andra stycket samma förordning föreskrivs bl.a. att felaktigheter skall rättas på det sätt som Rikspolisstyrelsen bestämmer efter samråd med vederbörande centrala myndighet.

Säkerhetspolisen har i remissvaret inte redogjort för vilka överväganden som låg bakom bedömningen att den fortsatta utredningen av ärendet skulle överlämnas till polismyndigheten. Jag kan för min del inte inse att frågan om rättelse av uppgifterna i belastningsregistret var avhängig polismyndighetens utredning i ärendet om falsk tillvitelse. Det kan framhållas att förundersökningen om falsk tillvitelse inte var avslutad i mars 2005 då rättelsen till slut kom att göras. Och den enda synliga utredningsåtgärd som polismyndigheten vidtog innan rättelsen kom till stånd förefaller ha varit, förutom att ett förhör hölls med AA, att med bistånd av den norska polisen genomföra en fingeravtrycksundersökning.

Säkerhetspolisen borde således redan i maj 2004 – även med beaktande av att förundersökningen om falsk tillvitelse då fortfarande pågick – ha anmält de förhållanden som kommit fram avseende AA till berörd enhet inom Rikspolisstyrelsen. Säkerhetspolisen har uppgett att man utgick från att polismyndighetens utredning om falsk tillvitelse handlades skyndsamt. Det förefaller ha varit ett mindre välgrundat antagande bl.a. med tanke på de svårigheter Säkerhetspolisen hade att komma i kontakt med handläggaren och på dennes sjukskrivning. Det borde snarare ha stått klart för Säkerhetspolisen att förundersökningen om falsk tillvitelse drog ut alltför långt på tiden.

Det är vidare anmärkningsvärt att Säkerhetspolisen, som uppenbarligen ansåg att en kontakt med polismyndigheten var nödvändig, inte var mer aktiv i försöken att komma i kontakt med berörd personal vid polismyndigheten. Såvitt kommit fram gjorde Säkerhetspolisen under flera månaders tid endast försök att nå handläggaren. Det var självfallet inte tillräckligt. Säkerhetspolisen borde naturligtvis ha kontaktat ansvarig chef vid polismyndigheten eller tillskrivit myndigheten.

Jag är således mycket kritisk till Säkerhetspolisens hantering av ärendet.

När det sedan gäller polismyndighetens handläggning av förundersökningen om falsk tillvitelse ger utredningen vid handen att förhör med den misstänkte BB hölls i anslutning till att anmälan togs upp den 7 april 2004. Därefter vidtogs inte några utredningsåtgärder förrän i början av mars 2005 då AA hördes, dvs. först efter det att Säkerhetspolisen skriftligen underrättat polismyndigheten om sitt ärende. Vidare kontaktades i samband därmed norsk polis för att man skulle kunna utföra

en fingeravtrycksanalys. På begäran av DD togs uppgifterna om den norska domen beträffande AA bort ur belastningsregistret den 22 mars 2005.

En förundersökning skall enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. När det anmälda brottet handlar om att en person erkänt att han dömts och avtjänat straff i någon annans namn ligger det givetvis i sakens natur att ett sådant ärende skall behandlas med förtur. Utredningen visar emellertid att ärendet om falsk tillvitelse låg obearbetat i nästan elva månader. Detta är självfallet helt oacceptabelt. Polismyndigheten borde – även utan närmare kännedom om Säkerhetspolisens utredning – ha insett att den aktuella gärningen kunde medföra stora problem för AA. För den utdragna handläggningstiden i ärendet förtjänar därför polismyndigheten kritik. Jag noterar att polismyndigheten har beklagat det inträffade.

Som framgått råder oklarhet om när polismyndigheten fick kännedom om Säkerhetspolisens ärende. Jag kan emellertid konstatera att i vart fall efter det att myndigheten skriftligen informerades om Säkerhetspolisens ärende agerade polismyndigheten tämligen skyndsamt och vidtog erforderliga åtgärder så att uppgifterna om AA i belastningsregistret snarast kunde rättas.

Jag vill slutligen framhålla det faktum att länsstyrelsen i december 2004, i samband med en årlig kontroll, tog upp ett initiativärende avseende återkallelse av AA:s godkännande för anställning hos bevakningsföretag. Skälet till detta var uppgifterna om den norska domen i belastningsregistret. Dessa uppgifter fick sedermera till följd att länsstyrelsen den 15 februari 2005 beslutade att omedelbart återkalla AA:s godkännande, vilket i sin tur medförde att AA den 25 februari 2005 med omedelbar verkan sades upp från sin anställning vid bevakningsföretaget. Händelsen fick således mycket olyckliga konsekvenser för AA. I sammanhanget bör dock nämnas att länsrätten genom en dom den 24 mars 2005 upphävde länsstyrelsens beslut. Det kan emellertid konstateras att om Säkerhetspolisen och polismyndigheten handlagt saken korrekt och med tillbörlig skyndsamhet hade med största säkerhet AA inte drabbats på det sätt som nu skedde.

Sammanfattningsvis anser jag att Säkerhetspolisen, med beaktande av att den enligt egen uppgift redan i maj 2004 ansåg att uppgifterna i belastningsregistret var felaktiga, avsevärt tidigare än som nu kom att ske borde ha vidtagit åtgärder för att få till stånd en rättelse. För sin bristfälliga handläggning av ärendet förtjänar Säkerhetspolisen allvarlig kritik. Vidare förtjänar, som sagts, polismyndigheten kritik för att den inte utredde anmälan om falsk tillvitelse med den skyndsamhet som kan krävas. I sitt yttrande hit har polismyndigheten förklarat att den anser att det finns skäl att se över hur kommunikationen mellan olika polisiära enheter fungerar. Jag välkomnar att en sådan översyn kommer till stånd.